

TUNLASEMJA

TUNLAR ONGA ÁVIRKAN Á BÚSKAPIN

Tað er gykl at halda, at nýggja tunnilsverkætlanin fer at hava nakra stóra demografiska effekt, og samlaða búskaparliga ávirkanin verður tætt við null. Tað sigur Magni Laksáfoss, búskaparfrøðingur og demografur. Hann heldur, at pengarnir vórðu betri brúktir til eina umfatandi vakstrarætlan, um tað var búskaparvøkstur, man ynskti

Ingolf S. Olsen

Tað er absolutt onki, ið talar fyri, at Eysturoyartunnilin fer at hava stórvægis fólka-vøkstur við sær í Eysturoynni. Í Sandoyinni fer ein Sandoyartunnil heldur ikki at skapa nakran ógvusligan fólka-vøkstur roknað í persónum, men av tí, at har býr so lítið fólk frammanundan, fer vøkstur at verða nokkso stórur í prosentum. Og stóra tunnilsverkætlanin fer als ikki at skapa fólka-vøkstur í øllum landinum samanlagt.

Tað sigur Magni Laksáfoss, búskaparfrøðingur og demografur, fyrrverandi løgtingslimur fyri Sambandsflokkinn og fyrrverandi figgjarmálaráðharri.

Hann væntar eisini, at tey, ið rokna við, at stórvingna tunnilsverkætlanin fer at seta ferð á búskapin og skapa vøkstur í øllum samfelagnum, verða vónsvikin. Tí, um sæð verður burtur frá økta virkseminum í byggitíðini, fer vøkstur at verða so lítil, um nakar verður yvirhøvur, at hann illa kann mátast.

Royndir og tøl

Magni Laksáfoss leggur dent á, at hansara væntanir ikki bert eru spádómar, men byggja á tær royndirnar, vit frammanundan hava við slíkum byggiverkætlanum. Og tær royndirnar eru feskar

við Vágatunlinum og Norðoyatunlinum.

Tað eru tøluni frá hesum tunnilsverkætlanunum, sum Magni Laksáfoss hevur greinað, og brúkt sum grundarlag at meta um avleiðingarnar av Eysturoyartunlinum og Sandoyartunlinum.

- Vit siggja, at Vágatunnilin greitt hevur havt eina demografiska ávirkan, tí fólkatálið í Vágum er vaksið væl meira, enn tað vildi gjørt, um ongin tunnil var. Hinvegin hevur Norðoyatunnilin onga ávirkan havt á fólkatálið í Klaksvík og restini av Norðoyggjum, staðfestir Magni Laksáfoss.

Spurningurin er so, hvussu samanberingarnar skulu gerast. Her eru tað serliga tvey mát, ið hava týdning, heldur hann: frá-støðan til Havnina, og hvussu trongur ferðslu-fløskuhálsurin er ella var, áðrenn tunnilin verður gjørdur.

Og so hevur tað sjálvsagt týdning, at framskriva tøluni, sum tey helst høvdu sæð út, um ongin tunnil kom.

Effekt í Vágum

Fløskuhálsurin um Vestmannasund var sera trongur. Nærum hvønn dag var bíðitíð í Vestmanna og á Oyrargjógv at sleppa við ferjuni yvirum. Hesin trupulleikin hvarv, tá Vágatunnilin kom, og har-

afturat minkaði ferðatiðin niður í ein brotpart av tí, hon var áðrenn, tí nú slepst undan at skula allan vegin til Vestmanna eisini, umframt at tað er nógv skjótari at koyra enn at sigla.

Vágatunnilin fekk maksimala effekt, vísir Magni Laksáfoss á. Fólka-vøksturur í Vágum lá undir miðalvøkstrinum í øllum landinum, áðrenn tunnilin kom. Hetta broyttist markant í 2001, og fólka-vøksturur í oynni tók veruliga dyk á seg í 2002, tá tunnilin varð tikin í nýtslu. Vøksturur hevur hildið sær í umleið 10 ár, har hann í miðal hevur ligið umleið eitt prosentstig omanfyri miðal-fólka-vøksturur í landinum.

- Nú sær tó ikki út til, at fólkatálið í Vágum veksur meira orsakað av tunlinum. Men tað fer tó framhaldandi at fylgja miðalgongini í landinum, har tað áðrenn tunnilin lá trý kvart prosent undir. Tað er møguligt, at tað kundi vaksið nakað eyka í fá ár afturat, kanska 2-3 ár, um gjaldið at koyra varð tikið av. Men samanumtikið kunnu vit siga, at Vágatunnilin hevur havt eina greiða demografiska effekt, sum merkti, at fólkatálið vakst umleið eitt prosent meira um árið, enn tað annars vildi gjørt, og effektin vardi í 10 ár, sigur Magni Laksáfoss.

Klaksvík fekk onki

Soleiðis er myndin ikki við Norðoyatunlinum. Gongdin í fólkatálinum í Klaksvík plagar at fylgja meðalgongdini fyri alt landið, og soleiðis hevur gongdin eisini verið, síðani tunnilin lat upp í 2006.

Men tað undrar ikki Magna Laksáfoss.

- Leirvíksfjørður var als ikki sami fløskuhálsurin sum Vestmannasund. Tað var sjáldan, at tað stóðu bíðirøðir av bilum, sum ikki sluppu við, og harafturat styttist ferðatiðin millum Klaksvík og Havnina lutfalsliga lítið, hon fór úr kanska sjei niður í fimm korter, sigur Magni Laksáfoss.

Hann væntar, at demografiska effektin av Eysturoyartunlinum fer at verða ein kombinasjón av henni, ið sæst í Vágum og í Klaksvík – tað merkir samstundis, at hon verður lítill.

- Vega- og brúgvasamband er jú frammanundan, so har er ongin fløskuhálsur yvirhøvur. Ferðatiðin verður hinvegin munandi stýtt millum meginøkið í Eysturoynni og Havnina, og tað fer helst at merkja ein fólka-vøkstur í Eysturoynni, serliga í økinum kring Skálafjørðin, út yvir tann vøkstur, sum hevði verið har kortini. Men eg vænti avgjørt, at henda eyka tilflytingin verður sera lítil, í persónstali kanska sum í Vágum, altso eini 20-40 persónar um árið í 10 ár. Tað er jú ikki serliga nógv, tá hugsað verður um, at har frammanundan bógva um 10.000 fólk í Eysturoynni, sigur Magni Laksáfoss.

Vøkstur í Sandoyinni

Í Sandoyinni fer vøksturur í fólkatálinum hinvegin at merkjast væl, tí har bógva

bara 1200-1300 fólk frammanundan.

- Tað er verri at meta um Sandoyinna, tí hon er ein sovioyggj nú, og tað fer hon eisini at verða, eftir at tunnilin er komin. Í øllum førur verður tað ikki orsakað av honum, at nakað vinnulív blómar upp í oynni. Men hinvegin sær út til, at nógvir sandoyingar, sum í dag bógva í meginøkinum, fegin vilja bógva í Sandoyinni, um tað verður høgligari at koma til og frá. So eg giti, at fólka-vøksturur, sum stendst beinleiðis av tunlinum, verður 20-25 fólk um árið í 10 ár. Eftir tað verður ikki meira vøkstur á tí kontuni, sigur Magni Laksáfoss.

Hann ger vart við, at ferðslu-fløskuhálsurin um Skopunarfjørð ikki er stórur sum er. Ferðatiðin fer tó niður í minni enn eina helvt við ætlaða undirsjóvartunlinum.

- Men frá-støðan og ferðatiðin eru so stuttar frammanundan, at effektin verður ikki so stór, sjálvt um tað ljóðar av nógvum, at ferðatiðin fer niður í helvt, sigur Magni Laksáfoss.

Ongin netto-effekt

Samanumtikið verður demografiska effektin av tunlunum sambært búskaparfrøðinginum og demografinum lítill – tó størri í Sandoyinni enn í Eysturoynni. Sæð yvir alt landið, verður bert talan um at flyta fólk frá einum staði í landinum í annað, so nakar netto fólka-vøkstur orsakað av tunnilsverkætlanini spyrst ikki burtur úr.

Men hví væntar hann ikki, at tættari samanbindingin av meginøkinum og íbindingin í Sandoyinna fara at hava positiva ávirkan á samlaða føroyska búskapin?

- Demografiskt er talan bert um at flyta fólk úr einum staði í annað, og tað er nakað tað sama við búskaparvøkstrinum. Tað, at tú bindir økir saman og stýttir frá-støður, skumpar ikki undir nýtt virksemin. Tað er tað absolutt onki, sum bendir á, um vit hyggja at Vágum og Norðoyggjum.

- Í økjunum, har tunlarnir fáa størst effekt, fara teir kanska at hava ein árligan vøkstur á 0,2-0,3 prosent við sær, og tann vøksturur verður í handils- og tænastuvinnuni. Effektin heldur sær hægst í 10 ár, so samanlagdi vøksturur í økjunum hesi árini verður tvey-trý prosent. Fyri alt landið verður samlaði búskaparvøksturur orsakað av tunlunum kanska 0,1 prosent um árið – ella eitt prosent til samans í 10 ár. Tað ber næstan ikki til at máta, tá tøluni gerast so smá, sigur Magni Laksáfoss.